

ĐÔI GIÒNG TÀN-MẠN VỀ TẾT ĐÓN XUÂN XƯA - ĂN TẾT XƯA TẠI VIỆT-NAM

Lệ-Điệp

Nói đến Xuân , ai cũng liên-tưởng đến ngày Tết. Nhưng Tết là gì ?. Chúng ta có Tết-Nguyên-Đán, Tết Thanh-minh, Tết Đoan-ngọ, Tết Trung-nguyên, Tết Trung-thu, và nhiều vùng Nông-thôn miền Bắc có thêm Tết Cơm-mới tháng mười... v.v... Bàn chi tiết từng cái Tết, chắc không đủ khuôn-khổ tờ báo Xuân, do đó, Tôi mạn phép chỉ bàn đến Tết Nguyên-Đán mà thôi.

Dân tộc Việt-Nam chịu ảnh-hưởng sâu đậm nền Văn-hóa Trung-hoa sau một ngàn năm bị Đô-hộ nên theo Sử-sách Trung-hoa để lại thì Tết có nghĩa là Tiết (Thời tiết) , Nguyên là đầu tiên (Khởi đầu) và Đán là buổi sáng. Buổi sáng bắt đầu thời tiết mới của mùa Xuân và cũng khởi đầu cho một ngày mới, một tháng mới, một năm mới mà Dân chúng thường gọi tắt là Tết.

Tiết trời Xuân-Hạ-Thu-Đông bốn mùa thật rõ rệt tại Á-Châu nên sau ba tháng mưa dầm gió bắc lạnh buốt của Mùa Đông, tự nhiên thời tiết trở nên ấm áp dễ chịu. Muôn Hoa đua nở khoe sắc thắm, én lượn đầy trời, báo hiệu Mùa Xuân đang tới với muôn Người, muôn Loài. Lẽ dĩ nhiên lòng Người cũng rộn lên niềm tươi vui hớn-hở, do đó mới nảy sinh ra lễ-hội đón mừng Xuân hay gọi nôm-na là Ăn-Tết.

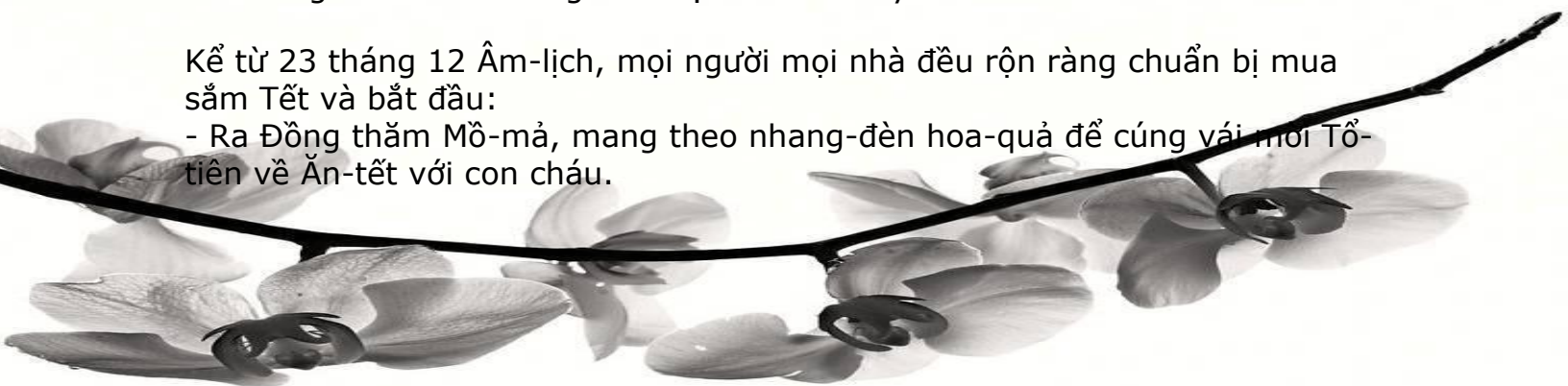
Nếu ai hỏi Ăn-Tết Việt-nam có từ lúc nào ?. Thật sự không thể xác-quyết được, nhưng theo Lịch-sử thì niên-lịch Trung-hoa khởi điểm năm 3000 trước Tây lịch kỷ-nguyên. Hơn một trăm năm sau, Họ Hồng-Bàng nước Việt ta mới bắt đầu khởi nghiệp vào năm Nhâm Tuất 2,879 trước Tây-lịch. Nhưng mãi đến đời Nhà Hạ (2,205 - 1818 trước Tây-lịch) mới dùng lịch Trung-hoa, lấy tháng Dần làm tháng Giêng. Do đó, người Việt ăn Tết từ lúc chịu ảnh hưởng Phong-hóa Trung-hoa do Tích-Quang và Nhâm-Diên truyền sang từ thế kỷ thứ nhất Tây-lịch trở về sau chứ không thể sớm hơn được.

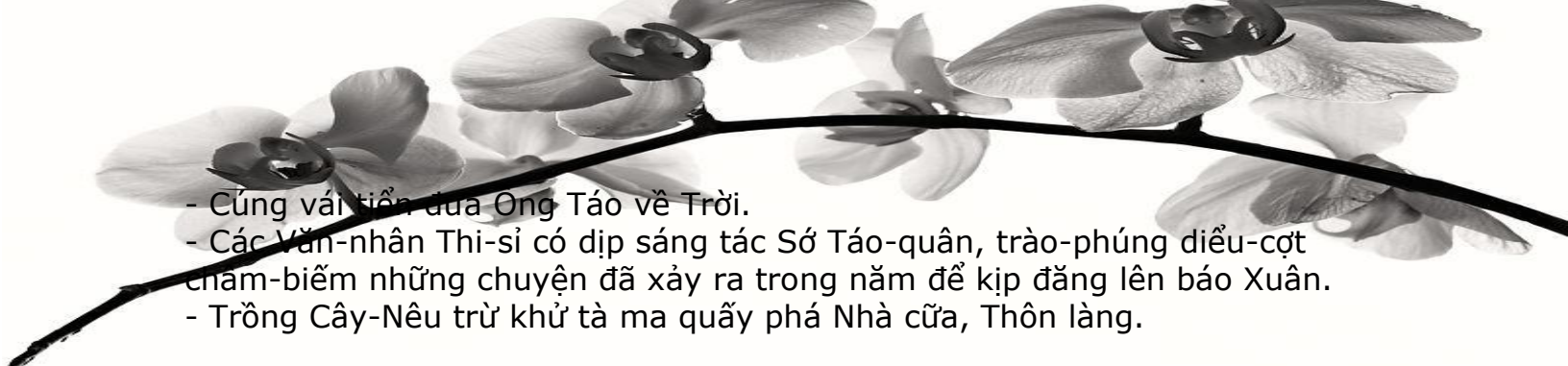
Lễ hội đón Xuân biến đổi theo nơi chốn, không phải chỉ khác biệt ba miền Trung-Nam-Bắc Việt nam mà ngay cả cùng một miền cũng có sự khác biệt đón mừng Xuân mới, có lẽ chịu ảnh hưởng của những nhóm Di-Dân đến sinh sống.

Tuy nhiên, dù có sự đổi thay từng miền về việc Ăn-Tết đón Xuân, nhưng vẫn có những diễn biến chung tuân tự như sau đây:

Kể từ 23 tháng 12 Âm-lịch, mọi người mọi nhà đều rộn ràng chuẩn bị mua sắm Tết và bắt đầu:

- Ra Đồng thăm Mổ-mả, mang theo nhang-đèn hoa-quả để cúng vái mời Tổ-tiên về Ăn-tết với con cháu.

-
- Cũng vái tiễn đưa Ông Táo về Trời.
 - Các Văn-nhân Thi-sĩ có dịp sáng tác Sớ Táo-quân, trào-phúng điệu-cợt châm-biểu những chuyện đã xảy ra trong năm để kịp đăng lên báo Xuân.
 - Trồng Cây-Nêu trừ khử tà ma quấy phá Nhà cửa, Thôn làng.

Do đó, để diễn tả ngày Tết ta thường nghe:

" Thịt mỡ, Dưa hành, Câu đối đỏ.

Cây Nêu, Tràng pháo, Bánh Chưng xanh."

- Chợ búa đông-đúc nhộn-nhip bán buôn hơn ngày thường nên sau này phát sinh ra thành-ngữ " Người đông như Chợ Tết " để ám chỉ nơi tụ-hợp vui chơi đông đúc.

- Các Cụ Đồ-nho bận rộn viết Câu-Liên Câu-Đối Tết để mọi người mua tặng nhau.

- Nhà nào nhà nấy đánh bóng những bộ Lư-hương, Lư-trầm bằng đồng và sửa soạn Bàn thờ trông thật trang-trọng.

Nhìn những sinh-hoạt thôn xóm, mọi người đều hiểu được là sắp sửa đón Xuân. Bất cứ ai hay bất cứ nơi đâu đều rộn ràng không khí Tết.

- Đặc biệt những nhà nghèo khó, quanh năm vay mượn thì dịp này phải lo trả dứt nợ, nếu không, qua năm mới sẽ xui xẻo nợ nần chồng-chất thêm nên có câu:

" Khôn ngoan đến cửa Quan mới biết.

Giàu Khó ba mươi Tết mới hay. "

- Đến chiều tối 30 tháng Chạp, mọi nhà đều nẫu cúng để đón rước Ông-Bà Tổ-Tiên rồi chuẩn bị Hoa-quả, Bánh-trái cúng Giao-thừa lúc nửa đêm và đốt pháo gọi là Lễ Tổng-cự Nghinh-tân hay là tổng-khử những xui-xẻo trong năm và đón những may-mắn tốt lành của năm mới vào nhà:

" Tối ba mươi Tổng Thăng-Bần ra cửa.

Sáng mồng một Rước Ông-Phúc vào nhà. "

Ăn Tết đón Xuân là Lễ-hội của mọi người, không phân biệt giàu sang hèn kém, từ già trẻ bé lớn đến kẻ mù-loà, tai-diếc đều hiểu được mùa Xuân đang về qua câu đối sau đây:

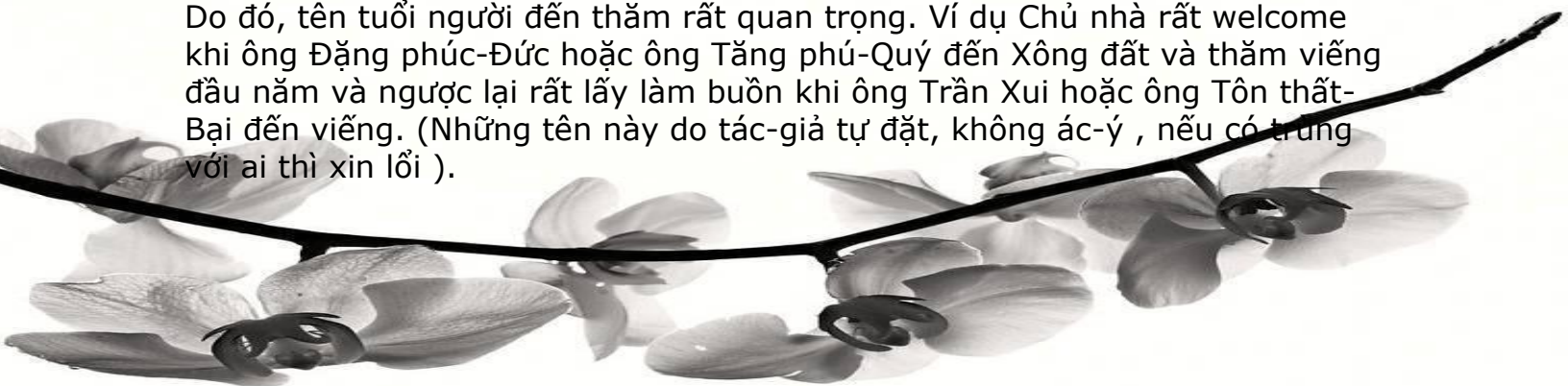
" Tối ba mươi nghe Pháo Giao-thừa ờ ờ Tết. (Người Mù)

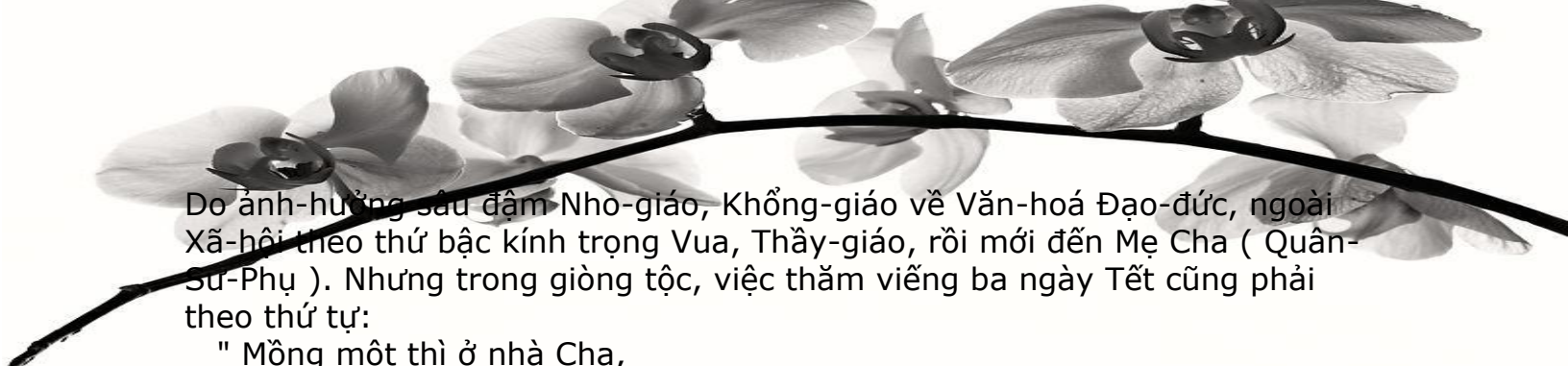
Sáng mồng một thấy Nêu Nguyên-đán à à Xuân." (Người Điếc)

- Sau khi cúng Giao-thừa là bắt đầu Xuất-hành đi Hái-Lộc, có thể là đến các Chùa, các Nhà-thờ hoặc tùy theo Hướng tốt mình muốn xuất hành, ngắt những hoa lá cành đem về nhà để có Lộc.

- Bắt đầu sáng mồng một thì có tục-lệ Xông-đất hay Đạp-đất. Theo lời đồn thì người đến thăm viếng đầu tiên sẽ có ảnh-hưởng may mắn hay xui xẻo rất nhiều cho gia-chủ trong suốt năm đó.

Do đó, tên tuổi người đến thăm rất quan trọng. Ví dụ Chủ nhà rất welcome khi ông Đặng phúc-Đức hoặc ông Tăng phú-Quý đến Xông đất và thăm viếng đầu năm và ngược lại rất lấy làm buồn khi ông Trần Xui hoặc ông Tôn thất-Bại đến viếng. (Những tên này do tác-giả tự đặt, không ác-ý , nếu có trùng với ai thì xin lỗi).

Do ảnh-hưởng sâu đậm Nho-giáo, Khổng-giáo về Văn-hoá Đạo-đức, ngoài Xã-hội theo thứ bậc kính trọng Vua, Thầy-giáo, rồi mới đến Mẹ Cha (Quân-Sư-Phụ). Nhưng trong giòng tộc, việc thăm viếng ba ngày Tết cũng phải theo thứ tự:

" Mồng một thì ở nhà Cha,
Mồng hai nhà Vợ, mồng ba nhà Thầy. ".

Ba ngày Ăn-Tết Đón Xuân cũng là dịp Dân chúng vui chơi Cờ-bạc Rượu-chè, thi đua Thể-thao, Văn-nghe, Múa-lân, đua Ghe-thuyền v.v.. sau một năm dài vất vả cày cấy ruộng-đồng và ngược xuôi đó đây buôn bán. Đồng thời cũng là dịp Con Cháu từ xa trở về đoàn-tụ cùng Họ-hàng, Gia-đình, Anh em mừng tuổi Ông-Bà, Cha Mẹ và đón nhận những bao Lì-xì lấy hên.

Sau cùng, nói đến Ăn-Tết Đón Xuân xưa mà không đề cập đến những điều kiêng-cữ là một thiếu sót.

Nhìn chung bất cứ Quốc-gia nào trên Thế-giới, nếu dân-trí càng kém mở mang thì sự Mê-tín Dị-đoan càng phát-triển mạnh. Dân Việt ta xưa kia cũng thế, họ quan niệm những ngày đầu năm gặp chuyện xui hay nói năng xui xẻo thì suốt năm sẽ gặp những điều bất lành, làm ăn không tốt. Do đó, những ngày đầu năm nên kiêng cữ:

- Không dùng ngôn-từ có tính châm-biếm, trách-móc, chưởi-bới hay mạt-sát kẻ khác.
- Luôn vui vẻ, giữ bình-tĩnh, không cau-có giận-dữ, gắt-gỏng la-lối.
- Kiêng nói con Khi, con Hùm (Cọp).
- Kiêng đánh vỡ Chén bát.
- Kiêng mặc áo trắng (Điềm Tang-chế)
- Không quét nhà, đổ rác trong ba ngày Tết. Điều này do sự tích Trung-hoa nói rằng có Ông Lái-buôn đi qua Hồ Thanh-Thảo, được Thủy Thần trao cho Con hầu tên Như-Nguyên. Dem về nhà làm đầy-tớ ít lâu thì trở nên giàu có. Một hôm nhằm ngày mồng một Tết, con hầu bị đánh đập đau đớn nên biến hoá nhỏ trốn vào đồng rác và người nhà hốt rác đem đi đổ. Từ khi con hầu mất tích, Ông Lái-buôn trở lại nghèo khó như xưa.

Như đã đề cập phần trên, Phong tục Tập quán thay đổi theo miền nên sự kiêng-cữ đầu năm cũng tùy thuộc từng Địa-phương.
Nhân dịp Xuân về, cầu chúc tất cả Đồng-hương An-giang vạn điều An-khang Thịnh-vượng.

San Jose, Mùa Đông Đinh-Hợi 2007

